

MARIE KOENEN, *De Moeder*, 's Hertogenbosch, C. N. Teulings, 1917.

Hoeveel meer echte vroomheid, die maar dóet, haast zonder zichzelf te kennen, is er in dit eenvoudig verhaal dan in Van Schendels vijfde evangelie. O, ik weet wel, dit is nu misschien, in zekeren zin, romantiek, neo-romantiek voor mijn part, een herleving van het romantisch verhaal, niet van Oltmans of Van Lennep, maar van J. J. Cremer. Een versoberde, verinnigde en verernstigde Cremer, niet zoo geschikt om voor te dragen, maar veel dieper en stil weldadiger om te lezen.

Van een goede moeder vertellen is altijd een dankbaar werk. Maar het goed en sober te doen, objectief en onsentimenteel, is niet juist iéders werk. Goede moeders zijn zulke wonderlijk helderziende wezens en Marie Koenen heeft dat heel goed begrepen. Zij wist niet precies te zeggen, die trouwe moeder Severiens, waarom zij tegen het huwelijk van Tila met Louis Curvers was en waarom zij vurig hoopte dat het wat zou worden tusschen Jules en Treeske. Zij voelde dat enkel maar zoo. Maar zij had duizendmaal meer gelijk dan men met logische redeneering ooit kan krijgen. Zij hield van haar kinderen, en zij zag.

Al gaat dan ook „de moeder” dood vóór het boek ten einde is, alles loopt wonderlijk goed af in dezen lieven dorpsroman. Ik heb reden om aan te nemen, dat in het z.g. werkelijke leven niet altijd alles zoo goed afloopt en dat vele goede moeders na een leven van opoffering, het moede hoofd moeten neerleggen vóór zij haar kinderen tot inzicht en geluk hebben zien komen. Welnu, tant pis! Dit heeft mij niet belet van Marie Koenen's voortreffelijken roman te genieten en zal mij niet beletten ieder aan te raden er mede van te genieten. Leest het, lezers, met een welwillenden glimlach desnoods, maar leest het in elk geval — zonder ontroerd te worden zult gij dat zeker niet kunnen doen. Waarlijk, ik wist niet, dat wij in deze Katholieke schrijfster — ik wist totnogtoe

alleen, dat zij medewerkster was aan Katholieke tijdschriften — zulk een uitnemende romanière bezaten. Zij is zonder twijfel heel iemand anders dan Annie Salomons en Carry van Bruggen — die zijn geestiger allebei en misschien ook intelligenter — heel iemand anders ook dan Top Naeff en Ina Boudier Bakker, die zich fijner en ingewikkelder psychologische problemen stellen; toch, minder als schrijfster vind ik haar niet. In warmte van hart en teederheid van behandeling behoeft zij stellig voor geen dezer dames onder te doen. Noch haar woord voor het hunne in suggestieve macht.

Al dadelijk op de derde bladzijde, als wij moeder Severiens vergezellen van haar eigen huisje naar het grootere van madame Bormans — het is avond en alles al stil in het goede Vlakte — dadelijk zijn wij „er in”. Zij is een mensch, een klein menschje, moeder Severiens, en heelemaal niet zonder gebreken. Wij verdenken er haar al heel gauw van; dat haar haat tegen de Curversen volstrekt niet zonder jalousie de métier is. Toch voelen wij met haar mee. Zulke huizen als dat van Curvers hooren niet in een dorp als Vlakte. Zij verstoren er de rust, de harmonie; zij brengen er ploertigheid. Maar is dát met haar mee voelen? Het goede menschje zou van onze woorden schrikken, zij denkt en voelt het anders. N.l. zóó:

„En alles zou goed zijn, zoo innig goed en vertrouwelijk in het avonduur, als daar niet achter moeder Severiens, daar aan den kant waar ze niet heeft willen heenzien, dat huis van Curvers stond, en naast dat huis van Curvers — de winkel van Curvers z'n dochters. Als daar niet uit alle vensters van Curvers' huis en uit de vensters van den winkel over heel het plein heen, tegen Sint Rochus' kapel aan en tegen de witte muren van elk der overige huizen, het helle licht scheen dat moeder Severiens om zich heen voelt als een kweiling, zooals ze die ongeziene vensters achter haar rug voelt spoken. De vensters van het huis, drie en vier aan elken kant der deur, en op ieder met groote